

Araştırma Makalesi / Research Article

SERVET DAĞILIMINDA SERVET VERGİSİNİN ROLÜ: TÜRKİYE İÇİN BİR NET SERVET VERGİSİ ÖNERİSİ

Tarık Zeki YILMAZ¹

ÖZET

Servet unsuru, ödeme gücünün bir göstergesi olarak Türk Vergi Sisteminde çeşitli yollarla vergilendirilmektedir. Bununla birlikte, Türk vergi sisteminde, kişilerin net servetini dikkate alan bir uygulama yer almamaktadır. Kişinin sahip olduğu servetin doğru bir şekilde belirlenerek vergilendirilmesinin servet dağılımı üzerinde olumlu etki yaratacağı literatürde genel kabul görmektedir. Bununla birlikte, Türk vergi sisteminde halihazırda servet üzerinden alınmakta olan vergilerin kişinin sahip olduğu servetin tam anlamıyla vergilendirilmesi noktasında yetersiz olduğu düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle hazırlanan bu çalışmanın amacı, örnek ülke uygulamalarından yola çıkarak Türkiye için yeni bir net servet vergisi önerisi ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, öncelikle dünyada ve Türkiye’de servet eşitsizliği konusu incelenmiş ve sonrasında net servet uygulayan ülkelere yer verilmiştir. Çalışmanın devamında söz konusu ülke uygulamaları baz alınarak Türkiye için bireylerin net servetlerini dikkate alan yeni bir net servet vergisi önerisinde bulunulmuştur. Önerilen yeni vergi ile Türkiye’de kişilerin servetlerinin daha doğru bir şekilde vergilendirileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Servet Dağılımı, Servet Vergileri, Net Servet Vergisi

JEL Sınıflandırması: D31, E01, H24

THE ROLE OF WEALTH TAX IN WEALTH DISTRIBUTION: A NET WEALTH TAX PROPOSAL FOR TÜRKİYE

ABSTRACT

Wealth is taxed in various ways in the Turkish Tax System as an indicator of payment ability. However, the Turkish tax system does not take into account the net wealth of individuals. It is generally accepted in the literature that accurately determining and taxing a person’s wealth will have a positive impact on wealth distribution. However, it is believed that the taxes currently levied on wealth in the Turkish tax system are considered insufficient to fully tax the wealth owned by the individuals. From this perspective, this study aims to propose a new net wealth tax for Türkiye based on the practices of sample countries. In this context, firstly the issue of wealth inequality in the world and in Türkiye was examined followed by a review of the practices of countries that implement net wealth taxation. In the rest of the study, based on these country practices a new net wealth tax proposal for Türkiye, which takes into account the net wealth of individuals is put forward. It is believed that the proposed new tax will tax a person’s wealth more accurately.

Keywords: Distribution of Wealth, Wealth Taxes, Net Wealth Tax

JEL Classification Codes: D31, E01, H24

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Trabzon Üniversitesi, Vakıfkebir Meslek Yüksekokulu, Trabzon, Türkiye, t.z.yilmaz@trabzon.edu.tr

EXTENDED SUMMARY

Research Questions & Purpose

Türkiye, like the rest of the world, faces high wealth inequality. Based on this point, the aim of this study is to propose a new net wealth tax for Türkiye in the scope of intervention to wealth inequality by taking into account the practices of the sample countries instead of the taxes currently levied on wealth. In the study, the shortcomings of the taxes on wealth in the Turkish tax system are revealed. From this point of view, with the proposed new tax, it is aimed to provide a more accurate taxation of individuals' ability to pay in Türkiye.

Literature Review

The literature frequently mentions the positive effects of taxing wealth on both the economy and public finances. In this context, wealth taxes can help reduce inequality within a country and promote social justice. Such taxes ensure that the wealth accumulated at the top of the wealth pyramid is spread to the bottom. Progressive taxes on wealth ensure that individuals pay taxes proportionally to their wealth, meaning that taxpayers with more wealth are subject to higher marginal tax rates. This helps reduce inequality while providing revenue to finance public goods and services that benefit society and promote economic growth (United Nations, 2024: 11). In the literature review conducted during the preparation of the study, it is noteworthy that the studies on the subject mostly include data on wealth distribution and focus on the wealth elements that constitute the subject of wealth taxes.

In terms of intervention in wealth distribution, expenditure policies can be used to address poverty and inequality in the lower regions of the income distribution, while tax policy can cover the entire income distribution and reach the top through progressive taxation of high incomes and wealth. In this context, tax policy stands out as an important fiscal policy tool to address inequality. Inequality and taxation of wealth have recently taken an important place in the work of international organizations, including pioneering publications (Hebous et al., 2024: 4).

The taxation of wealth has been defended by economists such as Piketty, Saez, Zucman, who have important studies on equality, and the tax proposals put forward by these people have been references to many studies. Starting from this point, the study proposes a new tax on wealth for the Turkish tax system. In this way, the study differs from the studies on wealth inequality in Türkiye.

Methodology

This study is a compilation article and in this context, studies in the literature on wealth distribution and taxation of wealth within the scope of intervention in wealth distribution were examined. In the study, countries that apply wealth taxes in the world were examined. In addition, in order to evaluate wealth inequality on a country basis, the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), which includes countries with different levels of economic development, was determined as a scale. The study is a qualitative research with a document review as the data collection method.

Results and Conclusions

In terms of the distribution of global wealth, it is possible to say that the wealth held by the top rich segment has increased over the years. As of 2022, the top 1% of global wealth holders will have approximately 20 times more wealth than the bottom 50%. Projections show that wealth distribution will increase even more in the coming years. Accordingly, it is estimated that the richest 0,1% of the world will have more than a quarter of global wealth by 2070.

It is possible to say that Türkiye's report card is worse than other world countries in terms of wealth distribution. According to statistics and calculations published by various institutions, it is revealed that Türkiye is behind OECD countries in terms of wealth distribution.

Although there is no net wealth tax in Türkiye, there are taxes on wealth in the Turkish tax system. It can be said that the share of taxes on wealth in Türkiye is quite low in total tax revenues and that it lags behind world countries in this regard. At this point, the restructuring of taxes on wealth for Türkiye and a new wealth tax proposal are put forward in this study. Accordingly, it is suggested that the current taxes on wealth in the Turkish tax system be abolished and a new tax be levied on individuals' net wealth. In this context, examples of countries implementing net wealth taxes in the world have been examined and a new tax proposal has been made for Türkiye.

1. Giriş

Servetin kişiler arasındaki bölüşümü konusu geçmişten günümüze iktisat alanındaki araştırmacıların gündeminde önemli bir yere sahiptir. Eşitsizlik konusundaki çalışmalar daha çok gelir dağılımı üzerinde yoğunlaşsa da servet dağılımındaki eşitsizliğin gelir dağılımı eşitsizliğinden daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle son yıllarda yaşanan ekonomik krizler servetin bölüşümü üzerinde olumsuz etkiler meydana getirmiştir. Bugün geldiğimiz noktada servet eşitsizliği geçmiş yıllara göre daha yüksek bir seviyededir. Yapılan projeksiyonlar ise dünyada servet eşitsizliğinin gelecekte daha kötü bir noktada olacağını ortaya koymaktadır.

Bozulan servet dağılımını ile birlikte servetin bölüşümü, toplumun en zengin kesiminin lehine olacak şekilde gerçekleşmekte ve bu sonuç tıpkı gelir dağılımında olduğu gibi bölüşüme kamu müdahalesini gerekli kılmaktadır. Yıllar itibarıyla artış eğiliminde olan servet eşitsizliğinin önümüzdeki yıllarda daha da artacağı öngörülmektedir. Dünya Eşitsizlik Laboratuvarı (2022) tarafından yayınlanan raporda, son yıllarda servet grupları arasında gözlemlenen eşitsizlik oranlarının mevcut şekilde devam etmesi halinde küresel servet eşitsizliğinin giderek artacağı ve dikkat çekici seviyelere ulaşacağı öngörülmektedir. Rapora göre, küresel serveti elinde bulunduran en üstteki %0,01'lik kesim 2070 yılı itibarıyla küresel servetin 1/4'ünden fazlasına sahip olacaktır. Ayrıca, söz konusu kesimin yüz yılın sonuna gelindiğinde küresel serveti elinde bulunduran orta %40'luk kesimden %30 daha fazla servete sahip olacağı tahmin edilmektedir. Bu durum, dünya servetinin belirli sayıda bireyin elinde toplanması anlamına gelmektedir. Bu sebeplerden ötürü servet dağılımı konusu dünyada iktisadi gündemin üst sıralarında yer almaktadır.

Servet dağılımına devlet müdahalesi kapsamında alınabilecek mali tedbirler olarak vergiler ve transfer harcamaları öne çıkmaktadır. Söz konusu mali araçlardan harcama politikaları çoğunlukla düşük gelir/servet seviyesine sahip bireylere yöneliktir. Diğer taraftan, vergiler ise toplumda gelir/servet açısından üst seviyede yer alan kişileri etkileyebilen mali araçlardır.

Servetin yeniden dağılımı noktasında öne çıkan servet vergilerine ilişkin zaman zaman iktisatçılar tarafından çeşitli öneriler ortaya atılmaktadır. Bunlar arasında servetin gerek küresel gerekse ulusal çapta vergilendirilmesi öne çıkmaktadır. Söz konusu vergilerin etkinliğinin yanı sıra uygulanması noktasındaki güçlükler üzerinde tartışma ve öneriler sıklıkla gündeme gelmektedir.

Bu çalışmanın amacı, servet eşitsizliğini azaltabilmek amacıyla, Türkiye için hali hazırda servet üzerinden alınmakta olan vergilerin yerine örnek ülke uygulamalarını da dikkate alarak yeni bir net servet vergisi önerisi ortaya koymaktır. Bu çalışmada araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Bu doğrultuda, çalışmada önce dünyada ve Türkiye’de servet dağılımı ele alınmış ve sonrasında servet vergilerine ilişkin ülke uygulamaları incelenmiştir. Daha sonra Türk Vergi Sisteminde servet üzerinden alınan vergilere değinilmiş ve Türkiye için yeni bir servet vergisi önerisi getirilmiştir.

2. Servet Kavramı

Ekonomide kabul gören tanıma göre servet, fiziksel birimlerle ölçülen ve parasal olarak değerlendirilebilen üretilmiş sermaye malları türlerinin toplamıdır. Temelde servetin beş unsur söz konusu olup, bunların hepsinin parasal bir karşılığı bulunmaktadır. Söz konusu servet unsurları (Hamilton & Hardwick, 2014: 170-171):

- Finansal sermaye: Bankalarda tutulan para havuzları gibi
- Üretilmiş sermaye: Makineler, binalar, altyapı, evler vb.
- Doğal sermaye: Ormanlar, balıklar, maden yatakları vb.
- İnsan sermayesi: Yetenekler, kabiliyetler vb.
- Bilgi sermayesi: Wikipedia’da yer alan, okullardaki öğretim görevlisinin sahip olduğu ve kullanım kılavuzundaki bilgiler vb.

Öniş & Özçelik(2019: 261)’e göre, servet kavramı, bir kimsenin sahip olduğu ve piyasa değeri olan mal, mülk ve finansal varlıklarının toplamını ifade eder. Bu kapsamda ev ve arsadan değerli taş, şirket hissesinden bankadaki paraya kadar birçok gerçek ve finansal varlık servetin tanımı içerisinde yer almaktadır.

Rowlingson (2012: 3-4)’a göre servet, bir gelir akışından ziyade ekonomik kaynakların toplamını ifade eder. Servet, gelir üzerinden birikim yapılarak elde edilen kazançlar ile hediye, miras veya mülk ve hisse değerlerindeki artışlar gibi kazanç yoluyla elde edilmeyen varlıklar olarak iki şekilde edinilebilir.

Saez & Zucman(2019: 441-442) ise serveti, borçlar düşüldükten sonra geçerli piyasa fiyatları üzerinden değerlendirilen tüm finansal ve finansal olmayan varlıkların toplamı olarak tanımlamıştır. Tanımda yer alan finansal varlıklar; tasarruf hesapları, tahviller, krediler, şirket hisseleri vb. unsurlardan oluşmaktadır. Finansal olmayan varlıklar ise bina ve araziler gibi gayrimenkulleri ifade etmektedir.

Yapılan tanımlardan yola çıkarak, servetin bir kişinin veya toplumun gelir üzerinden tasarruf yaparak ya da hediye, miras, rant vb. şekilde gelir üzerinden olmayan yollarla elde ettiği ve ekonomik değeri olan finansal ya da finansal olmayan varlıkların toplamı olduğu söylenebilir. Ayrıca servet, sürekli bir kaynak akışı olan gelirden farklı olarak bir varlık stokunu ifade eder.

Servetin bireyler arasındaki dağılımı, toplumlar için oldukça önemlidir. Dağılım sonucu ortaya çıkan eşitsizliğin gerek ahlaki açıdan gerekse sürdürülebilir kalkınma açısından neden olduğu sonuçlar tartışılmaktadır. Yüksek eşitsizliğin büyümeyi kısıtladığı ve yoksulluğun azaltılmasını engellediği ileri sürülmektedir. Ayrıca sosyal ve siyasi bölünmeyi derinleştirebileceği ve nihayetinde şiddete yol açabileceği savunulmaktadır. Bu bağlamda, servetin dağılımı konusunun incelenmesi yalnızca akademik açıdan değil aynı zamanda politika açısından da oldukça önemlidir (Osakwe & Solleder, 2023: 3).

3. Servet Eşitsizliği

Eşitsizlik hakkındaki çalışmalar her ne kadar gelir eşitsizliği üzerinde yoğunlaşsa da servet eşitsizliği konusu gelir eşitsizliğine kıyasla daha fazla önem arz etmektedir. Bir akış kavramını ifade eden gelire göre, servet bir stok birikimini ifade eder. Dolayısıyla, gelir eşitsizliğini incelemek mecburen sınırlı olacaktır. Eğer kişi eşitsizliğin (geniş tanımlı) ekonomik sonuçları nasıl etkilediğiyle ilgileniyorsa, gelir eşitsizliği yerine servet eşitsizliği üzerine odaklanmak daha açıklayıcı sonuçların elde edilmesini sağlayacaktır. Servet eşitsizliği, uzun vadeli eşitsizlik hakkında bilgi verebilir ve eşitsizliğin ekonomik büyümeyi nasıl etkilediğine dair daha kapsamlı bir resim ortaya koyabilir (Streenbrink & Skali, 2024: 2).

Ekonomik eşitsizlikle ilgili son dönemde literatürde üç önemli gerçek ortaya çıkmıştır: servet eşitsizliğinin yüksek seviyeleri; gelir eşitsizliğine kıyasla servet eşitsizliğinin daha yüksek konsantrasyonu ve servet ile gelir eşitsizliği arasındaki yüksek korelasyon. Bu gerçekler, servet eşitsizliğinin gelir eşitsizliğinden çok daha ciddi bir sorun olduğunu ve her iki olgu arasında nedensel bir ilişki olabileceğini düşündürmektedir. (Osakwe & Solleder, 2023: 3).

Eşitsizlik konusu birçok Batı ülkesinde, politik tartışmalarda ve seçmen tercihlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Tartışmaların çoğu gelir eşitsizliğine odaklanmış olsa da servet ölçümleri ve idari kayıtlardaki gelişmeler nedeniyle servet eşitsizliğine olan ilgi son zamanlarda artmıştır. Dünya Eşitsizlik Laboratuvarının 2022 yılında yayınlamış olduğu Dünya Eşitsizlik Raporu'na göre, 2021 yılında dünyada toplam küresel servetinin en alttaki %50'lik kesimin toplam servetten aldığı pay %2 iken, en üstteki %10'luk kesimin payı %76'dır. Rapora göre, 1995 ile 2021 yılları arasında en üst %1'lik kesim küresel servet artışının %38'ini elde ederken, en alt %50'lik kesim sadece %2'sini elde edebilmiştir. Raporda, küresel en tepedeki %0,1'lik kesimin sahip olduğu servetin payının bu dönemde %7'den %11'e yükseldiği ve küresel milyarderlerin servetinin arttığı ifade edilmiştir. Bu bulgular hem akademisyenler hem de politika yapımcılar arasında servetin vergilendirilip vergilendirilmeyeceği ve nasıl vergilendirileceği konusunda yoğun tartışmalara yol açmıştır (Chancel vd., 2022: 3; Douenne vd., 2024: 2).

Eşitsizlik konusunun Birleşmiş Milletler tarafından 2015 yılında kabul edilen 17. Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden biri olarak kabul edilmesinden bu yana, ekonomik eşitsizlik üzerine yapılan araştırmalarda bir artış meydana gelmiştir. Bu durum genel itibarıyla, son dö-

nemde gerçekleşen büyümenin yaratacağı faydaların hem ülkeler içinde hem de ülkeler arasında adil bir şekilde dağıtılmadığına dair küresel endişeleri yansıtmaktadır (Osakwe&Solleder, 2023: 3).

Son on beş yılda yaşanan krizler gelir ve servet dağılımındaki bozulmanın daha da artmasına sebep olmuştur. Bu bağlamda, önce 2007/2008 finansal krizi ardından 2009 Avrupa borç krizi ve son olarak 2019 yılında başlayan Covid-19 pandemisi söz konusu krizler olarak öne çıkmaktadır. (Abukan & Zıval, 2022: 26).

Covid-19 salgınının asimetrik etkileri, gelişmiş ekonomilerdeki faiz artışları ve son dönemdeki gıda ve enerji fiyat artışları, zenginler ve yoksullar arasında farklı servetlere yol açarak mevcut eşitsizlikleri daha da kötüleştirmiştir. Pandeminin gelirler üzerindeki etkilerine ek olarak, varlık fiyatlarında ve tasarruf davranışında meydana gelen önemli değişiklikler, pandemi süresince servet eşitsizliklerinde değişiklikler yaratmıştır. Diğer taraftan pandemi döneminde harcamalardaki keskin düşüş, gelirdeki düşüşten daha fazla olmuş ve bu durum tasarruf oranlarının yükselmesine neden olmuştur(Blundell vd., 2022: 628-629; Osakwe & Solleder, 2023: 3).

Anketlerden ve banka hesaplarından elde edilen kanıtlar da net tasarruf artışlarının (mutlak anlamda) gelir dağılımının en üstünde daha büyük olduğunu göstermektedir. Pandeminin başlangıcından bu yana her 26 saatte bir yeni bir milyarder ortaya çıkıyor. Covid-19 nedeniyle dünya nüfusunun %99'unun gelirinde düşüş kaydedilirken bu dönemde dünyanın en zengin 10 kişisi servetlerini ikiye katlamıştır. Diğer taraftan, dünyanın 2.755 milyardan oluşan küçük seçkinler grubu, Covid-19 sürecinde servetlerinin son on dört yılın toplamından daha fazla büyüdüğüne tanık oldu. Bu sonuçlar, pandemi sonrasında bölüşüm konularına odaklanmanın daha da önemli ve güncel hale geldiğini ortaya koymaktadır (Ahmed vd., 2022: 17; Blundell vd., 2022: 628-629).

3.1 Dünyada Servet Eşitsizliği

Küresel servetin dağılımının en tepesinde yığılmanın arttığını söylemek mümkündür. Dünyada, küresel olarak en zengin %0,001'lik kesimin sahip olduğu tahmini servetin payı 1995-2022 yılları arasında iki kattan fazla artarak yaklaşık %3,3'ten %6,9'a yükselmiştir. Öte yandan, küresel kişisel servetin en alttaki %50'lik payı ise 1995'teki %1,3'lük düşük başlangıç noktasından 2022'deki %1,9 seviyesine doğru çok az bir artış göstermiştir. 2022 yılı itibarıyla, küresel servet dağılımının en tepesindeki %1'lik kesim, dağılımın en altındaki yarısından yaklaşık 20 kat daha fazla servete sahipken, en tepedeki %0,001'lik kesim tek başına en alttaki %50'lik kesimin üç katından fazlasına sahiptir (OECD, 2024: 8).

Credit Suisse (2023: 21), yayınladığı 2023 Küresel Servet Raporunda, küresel en üst %1'lik kesimin servet payının %44,5 olduğunu belirtmiştir. Rapora göre, Dünya genelinde milyonerlerin (ABD doları) sayısı 2022 yılında 3,5 milyon azalarak yılsonunda 59,4 milyona gerilemiştir. 50 milyon \$ üzerinde servete sahip ultra yüksek servet sahibi grubun üye sayısı ise 22.490 kişi azalmıştır. Raporda, 2022 yılında küresel servet eşitsizliğinde iyileşme yaşanmasına rağmen sonuçların hala Covid-19 pandemi döneminin üzerinde olduğu ifade edilmiştir.

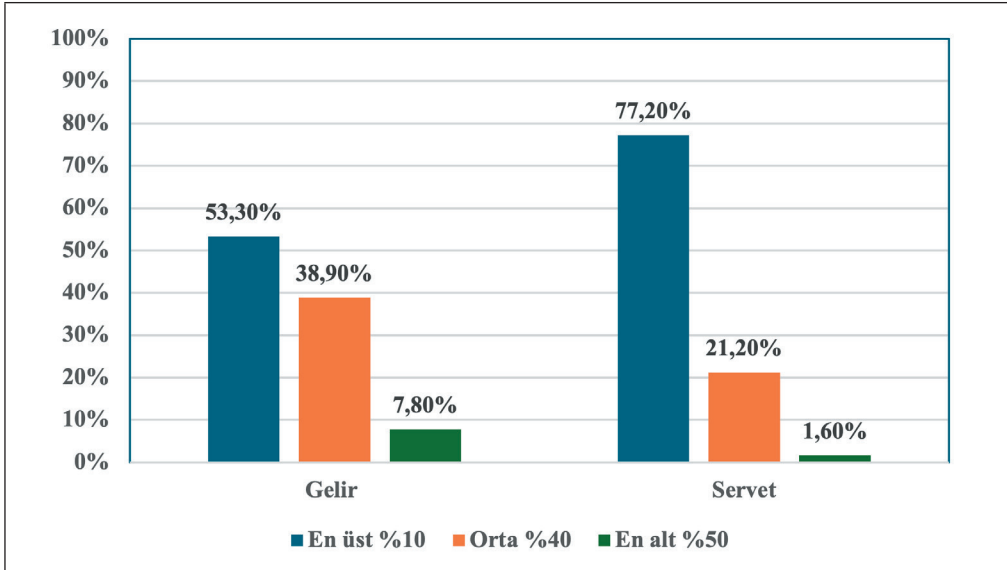
Dünya Eşitsizlik raporu 2022'de yayınlanan projeksiyona göre, küresel servet elinde bulunduran en üstteki %0,1'lik kesimin payı gelecekte artmaya devam edecektir. Raporda yer alan projeksiyona göre, söz konusu kesim 2021 yılında küresel servetin %20 sini elinde bulun-

dururken, bu oranın 2070 yılı itibariyle %28'e, 2100 yılında ise %33'e yükseleceği öngörülmektedir. Buna göre, dünyanın en zengin%0,1'lik kesimi 2070 yılına gelindiğinde küresel servetin dörtte birinden fazlasını ele geçirecektir. Beklenmedik bir durum yaşanmadıkça (çevresel felaketler, savaşlar, ekonomik krizler vb.) küresel multimilyonerler açısından geleceğin parlak olduğunu söylemek mümkündür (Chancel vd., 2022: 95).

Çalışmada aktarılan veriler doğrultusunda, küresel serveti elinde bulunduran en üstteki kesimin en attaki %50'lik kesime göre oldukça yüksek seviyelerde servete sahip olduğu ve söz konusu serveti yıllar itibariyle eşit olmayan bir şekilde arttırdığı dikkat çekmektedir. Diğer taraftan her ne kadar son dönemde iyileşme kaydedilse de rakamlar servet eşitsizliğinin halen yüksek seviyelerde olduğunu ortaya koymaktadır.

Gelir ve servet eşitsizlikleri, farklı ülkelerde farklı biçimler alan bir dizi deregelasyon ve liberalizasyon programının ardından 1980'lerden bu yana hemen hemen her yerde yükselme eğilimi göstermiştir. Söz konusu artış ise tekdüze gerçekleşmemiştir. Örneğin, ABD, Rusya ve Hindistan gibi bazı ülkeler eşitsizlikte olağanüstü artışlar yaşarken Avrupa ülkeleri ve Çin'de ise nispeten daha küçük artışlar gerçekleşmiştir (Chancel vd., 2022: 10). Dünyada gelir ve servetin dağılımının hangi seviyede olduğunu görebilmek amacıyla hazırlanan Grafik 1'de, en üst %20, orta %40 ve alt %50'de yer alan gelir ve servet gruplarının 2022 yılı itibariyle sahip oldukları gelir ve servetin paylarına yer verilmiştir.

Grafik 1: Küresel Gelir ve Servet Dağılımı (2022)

Kaynak: World Inequality. Database. <https://wid.world/data/> sayfasından yararlanılarak oluşturulmuştur. Erişim Tarihi: 31.07.2024.

Grafik 1'e göre, dünyada en yüksek gelire sahip %10'luk kesim toplam gelirin %53,3'ünü elinde bulundururken, en az gelire sahip %50'lik kesim ise toplam gelirin %7,8'lik kısmına sahiptir. Servet eşitsizliği açısından ise dünyada en çok servete sahip 10'luk kesim

toplam servetin %77,2'lik kısmını elinde bulundururken, en az servete sahip %50'lik kesim toplam servetin sadece %1,6'lık kısmına sahiptir. Grafik 1'deki veriler dikkate alındığında dünyada servet eşitsizliğinin gelir eşitsizliğine göre daha yüksek bir seviyede olduğunu söylemek mümkündür.

Servet eşitsizliğini ülkeler bazında değerlendirmek amacıyla ekonomik gelişmişlik açısından farklı seviyede ülkeleri bünyesinden barındıran Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü(OECD) çalışmada ölçek olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda hazırlanan Tablo 1'de OECD ülkelerinde en fazla net kişisel servete sahip %10'luk kesimin toplam servetten aldığı paylara yer verilmiştir.

Tablo 1: OECD Ülkelerinde Servet Eşitsizliği(En Yüksek %10'luk Kesimin Payı)

Ülkeler	1995	2000	2005	2010	2015	2022
ABD	0,66	0,68	0,68	0,71	0,73	0,71
Almanya	0,56	0,56	0,58	0,58	0,57	0,57
Avustralya	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	0,57
Avusturya	0,61	0,61	0,61	0,61	0,61	0,62
Belçika	0,53	0,53	0,53	0,53	0,52	0,52
Birleşik Krallık	0,52	0,56	0,54	0,55	0,57	0,57
Çekya	0,56	0,56	0,56	0,56	0,57	0,58
Danimarka	0,52	0,54	0,52	0,51	0,5	0,51
Estonya	0,67	0,68	0,69	0,66	0,66	0,68
Finlandiya	0,53	0,57	0,57	0,55	0,55	0,56
Fransa	0,53	0,60	0,55	0,58	0,58	0,58
G. Kore	0,57	0,57	0,58	0,59	0,60	0,59
İrlanda	0,56	0,56	0,57	0,56	0,56	0,57
İspanya	0,58	0,57	0,52	0,55	0,57	0,57
İsrail	0,62	0,63	0,66	0,68	0,64	0,63
İsveç	0,58	0,58	0,6	0,59	0,59	0,59
İsviçre	0,58	0,58	0,58	0,59	0,62	0,63
İtalya	0,45	0,47	0,57	0,57	0,56	0,56
İzlanda	0,56	0,56	0,57	0,56	0,56	0,57
Japonya	0,57	0,58	0,59	0,59	0,59	0,59
Kanada	0,58	0,58	0,58	0,58	0,58	0,58
Kolombiya	0,76	0,72	0,69	0,73	0,65	0,65
Kosta Rika	0,61	0,61	0,61	0,61	0,67	0,68
Letonya	0,65	0,65	0,66	0,65	0,64	0,61
Litvanya	0,6	0,59	0,6	0,6	0,61	0,62

Tablo 1 devam

Lüksemburg	0,61	0,62	0,63	0,61	0,63	0,56
Macaristan	0,59	0,59	0,6	0,6	0,62	0,68
Meksika	0,72	0,72	0,76	0,80	0,80	0,79
Hollanda	0,6	0,55	0,51	0,51	0,49	0,45
Norveç	0,51	0,51	0,51	0,51	0,49	0,52
Polonya	0,6	0,6	0,61	0,61	0,62	0,62
Portekiz	0,58	0,59	0,59	0,59	0,59	0,6
Slovenya	0,48	0,48	0,48	0,48	0,57	0,57
Slovakya	0,42	0,42	0,42	0,42	0,49	0,49
Şili	0,78	0,78	0,81	0,82	0,82	0,81
Türkiye	0,76	0,78	0,68	0,7	0,69	0,68
Yeni Zelanda	0,56	0,56	0,56	0,56	0,57	0,57
Yunanistan	0,51	0,51	0,51	0,51	0,6	0,6
OECD Ortalaması	0,59	0,59	0,59	0,59	0,6	0,6

Kaynak: World Inequality. Database <https://wid.world/data/sayfasından> yararlanılarak oluşturulmuştur. Erişim Tarihi: 31.07.2024.

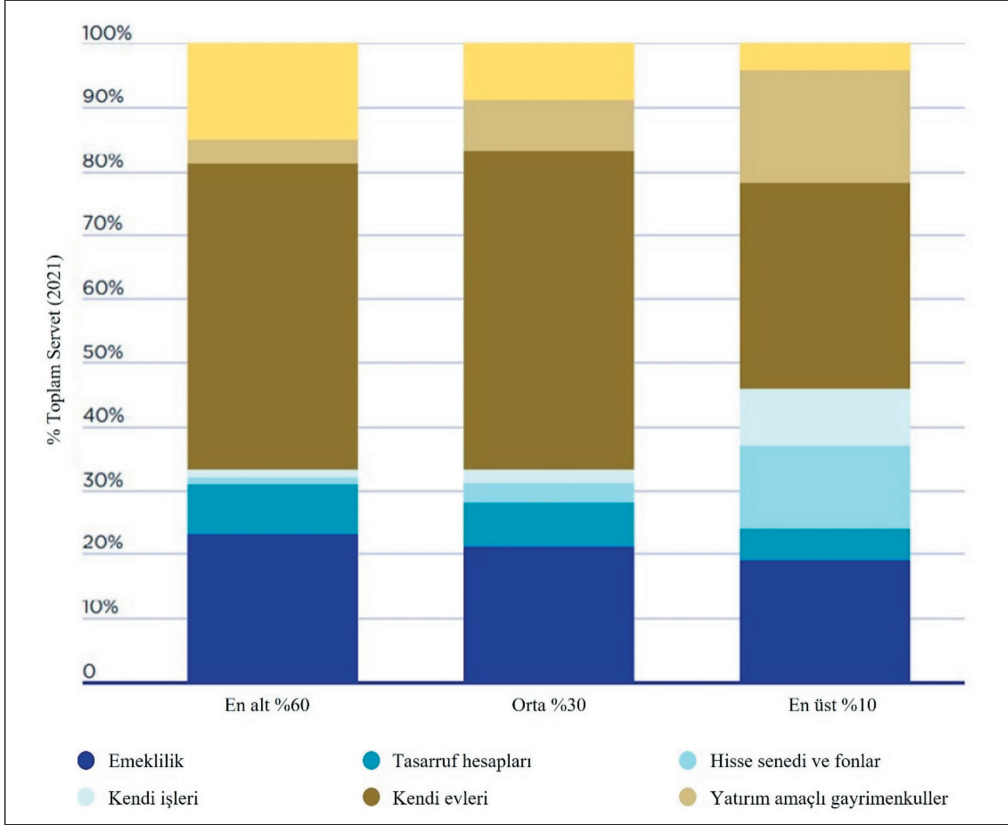
Tablo 1 incelendiğinde, 2022 yılı itibarıyla OECD ülkeleri arasında en fazla net kişisel servete sahip %10'luk kesimin toplam servetten aldığı payın en düşük olduğu, diğer bir deyişle servet dağılımının en adil olduğu ülkenin 0,45'lik oran ile Hollanda olduğu görülmektedir. Yine OECD ülkeleri arasında servet eşitsizliğinin en yüksek olduğu ülke ise en fazla net kişisel servete sahip %10'luk kesimin toplam servetten aldığı payın 0,81 olduğu Şili'dir. Türkiye ise servet eşitsizliği konusunda Şili, ABD ve Meksika'nın ardında yer almaktadır. Bu bağlamda servet dağılımı konusunda Türkiye'nin karnesinin kötü olduğunu söylenebilir. Türkiye'nin yıllar itibarıyla servet eşitsizliği açısından OECD ortalamasının üzerinde yer alması dikkat çekmektedir. Tarihsel açıdan incelendiğinde, 1995-2022 arası dönemde OECD ülkelerinin çoğunda servet eşitsizliğinin arttığını söylemek mümkündür.

Servet eşitsizliği ile mücadelede noktasında servetin hangi kaynaklardan elde edildiğinin bilinmesi önem arz etmektedir. Bu bağlamda, servetin hangi kaynaklardan elde edildiğini göstermek amacıyla hazırlanan Grafik 2'de, 2021 yılı itibarıyla dünyada belirli servet gruplarının sahip oldukları servetin kaynağı yer almaktadır.

Grafik 2 incelendiğinde, her üç grupta da servetin önemli kısmının sahip olunan ev olduğu dikkat çekmektedir. En üst %10'luk kesimin portföyünde yer alan yatırım amaçlı gayrimenkuller, kendi işleri ile hisse senedi ve fonların diğer gruplardan fazla olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, söz konusu grupta yer alanların emeklilikten elde edilen payın yüksek olmakla birlikte diğer grupların altında olduğu görülmektedir. En alt grupta yer alan %60'luk kesimin servetleri içerisinde hisse senedi ve fonlar, yatırım amaçlı gayrimenkuller ile kendi işlerinden elde edilen servetin payının oldukça az olduğunu söylemek mümkündür. Söz konusu grupta emeklilikten elde edilen servet diğer servet gruplarına göre daha yüksek olup, ev sahipliğinin

ardından ikinci sırada gelmektedir. Orta grupta yer alan %30'luk kesimin sahip olduğu kaynağının en alt %60'lık kesim ile benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür. Buna göre, söz konusu grubun sahip olduğu servetin kendi evleri ve emeklilikten kaynaklandığı görülmektedir. Diğer taraftan, tasarruf hesapları, hisse senedi ve fonlar ile tasarruf hesaplarının payının düşük oluşu dikkat çekmektedir.

Grafik 2: Dünyada Servet Gruplarının Sahip Olduğu Varlık Türüne Göre Servet Payları (2021'deki Servetin Yüzdesi)

Kaynak:Davidson, P., & Bradbury, B. (2022). The wealth inequality pandemic: COVID and wealth inequality. Build-BackFairer Series Report No. 4, ACOSS/UNSW Sydney Poverty and Inequality Partnership. Sydney.

Daha varlıklı insanlar, temel ihtiyaçlarını (konut ve dayanıklı tüketim malları gibi) karşıladıktan ve düzenli yaşam masrafları için kolay erişilebilir fonlar ayırdıktan sonra (örneğin banka mevduatlarında) daha yüksek getirili varlıklara (hisse senetleri, tahviller ve tröstler gibi) daha fazla yatırım yapma eğilimindedir. Daha az serveti ya da daha düşük geliri olan kişilerin, süper emeklilikte zorunlu tasarruf dışında, bu yüksek getirili varlıklara yatırım yapma olanakları daha azdır. Bu durum, servet eşitsizliğinin zaman içinde büyümesinin nedenlerinden biridir (Davidson & Bradbury, 2022: 31).

Credit Suisse (2024: 31) tarafından 2024 yılında yayınlanan Küresel Servet Raporu'na göre gelecek dönemde servet eşitsizliğinin artacağı öngörülmektedir. Rapora göre, Servette öngörülen artışın tüm servet unsurlarında görülmesi beklenmektedir. Hâlihazırda 2008'den bu yana önemli ölçüde artmış olan 50 milyon \$ üzerinde servete sahip yetişkin sayısının önümüzdeki dört yıl boyunca artmaya devam edeceği tahmin edilmektedir.

3.2. Türkiye'de Servet Eşitsizliği

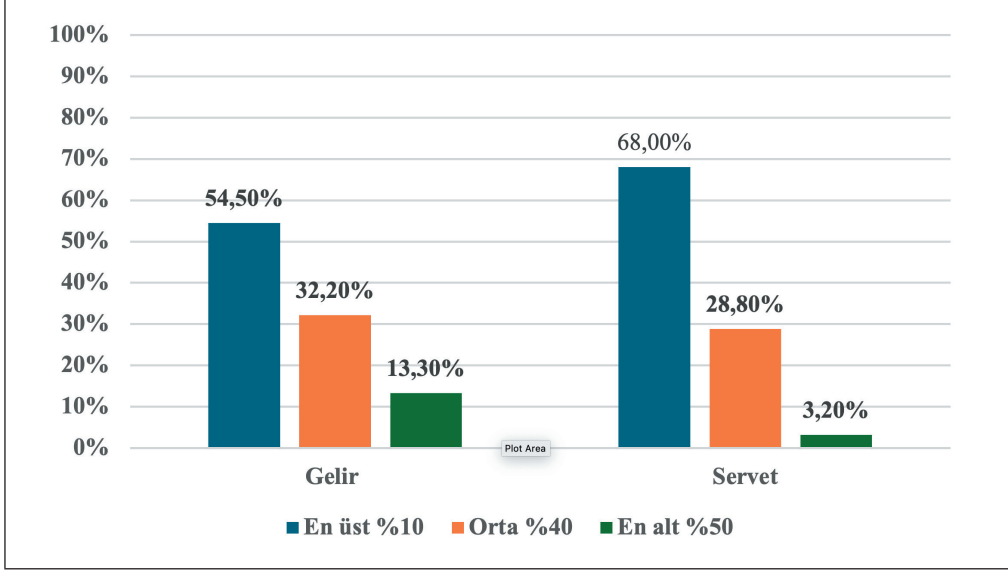
Son yirmi beş yılda Türkiye'deki ortalama milli servet iki kattan fazla artarak 2022 yılı itibarıyla 39.100€'ya ulaşmıştır. Servet açısından Türkiye, karşılaştırılabilir servet seviyelerine sahip diğer ülkelere kıyasla daha eşitsiz görünmektedir. 2022 yılı itibarıyla en zengin %10'luk kesim, ortadaki %40 ve en alttaki %50'lik kesim toplam ulusal servetin sırasıyla %67, %29 ve %4'üne sahiptir. Bu sonuç, en alttaki %50'lik kesimin ortalama 2.900€'dan daha azına sahip olmasıyla birlikte, hala çok sayıda yoksul insan olduğu anlamına gelmektedir. (Chancel vd., 2022: 222).

Credit Suisse (2022: 119-122) tarafından 2022 yılında yayınlanan Küresel Servet Raporu'na göre Türkiye'nin 2020 yılı servet Gini katsayısı 0,81 olarak hesaplanmıştır. Rapora göre, servet Gini eşitsizliği açısından en iyi durumda olan ülke 0,51 ile Slovakya olurken en kötü durumdaki ülke ise, 0,9 ile Brunei'dir. Bu sonuçlara göre Türkiye'de servet eşitsizliğinin diğer ülkelere oranla nispeten yüksek seviyelerde olduğunu söylemek mümkündür. Yine Credit Suisse (2024) tarafından yayınlanan 2024 yılı Küresel Servet Raporu'na göre Türkiye'de 2023 yılı itibarıyla milyoner (ABD doları) sayısı 60.787 iken bu sayının 2028 yılında 87.077'ye ulaşması öngörülmektedir. Türkiye'de servet dağılımının boyutunu daha net görebilmek amacıyla oluşturulan Grafik 3'te Türkiye'de 2022 yılı itibarıyla gelir ve servet gruplarının sahip oldukları net kişisel gelir/servet paylarına yer verilmiştir.

Grafik 3 incelendiğinde, Türkiye'de 2022 yılı itibarıyla gerek servet dağılımında gerekse gelir dağılımında en üstte yer alan %10'luk kesimin payının yüksek oluşu dikkat çekmektedir. Net kişisel serveti elinde bulunduran en alt %50'lik kesimin %3,2 ile oldukça düşük bir paya sahip olduğu görülmektedir. Grafiğe göre, Türkiye'de nüfusun %90'lık kesimin toplam servetin %32'sine sahip olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye'nin gelir dağılımı açısından mevcut durumu ise servet dağılımı ile benzerlik göstermektedir. Buna göre, en üst %10'luk kesimin milli gelirden aldığı payın¹ %54,5 ile yüksekliği dikkat çekmektedir. Türkiye için literatüre de uygun olarak servet eşitsizliğinin gelir eşitsizliğinden daha yüksek seviyede olduğunu söylemek mümkündür.

1 Veriler vergi öncesi dağılımı göstermektedir.

Grafik 3: Türkiye’de Gelir ve Servet Dağılımı (2022)

Kaynak: World Inequality. Database. <https://wid.world/data/> sayfasından yararlanılarak oluşturulmuştur. Erişim Tarihi: 31.07.2024.

4. Servet Vergileri

Eşitsizliğe müdahale kapsamında alınabilecek mali tedbirlerden harcama politikaları, gelir dağılımının alt bölgelerindeki yoksulluk ve eşitsizliği ele almak için kullanılabilirken, vergi politikası yüksek gelirlerin ve servetin artan oranlı bir şekilde vergilendirilmesi yoluyla gelir dağılımının tüm bölgelerini etkileyebilir ve dağılımın en üst noktasına kadar ulaşabilir. Bu sayede, vergi politikası, eşitsizliği önleme noktasında önemli bir mali politika aracı olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, iyi tasarlanmış bir vergi politikasının, uluslararası ticaret ve teknolojik gelişmeler gibi olumlu gelişmelerden kaynaklanan eşitsizliğin azaltılmasına olanak tanıırken, büyümenin olumsuz etkilerini de en aza indireceği söylenebilir. Bu bilgiler ışığında, eşitsizlik ve servetin vergilendirilmesi konusunun, son zamanlarda öncü yayınlar da dahil olmak üzere uluslararası kuruluşların çalışmalarında önemli bir yer tutmaktadır (Hebous vd., 2024:4).

Çalışmada şu ana kadar servet eşitsizliğinin gelir eşitsizliğinden daha yüksek olduğu ve servet eşitsizliğinin günümüzde geçmiş yıllara oranla daha yüksek seviyelerde yer aldığı ortaya konulmuştur. Bu noktada, eşitsizlik sorununun sadece zenginlerin gelirleri üzerine koyulacak vergilerle tersine çevrileceğini ileri sürmek yanlış olacaktır. Gelir vergilerinin yanında, kişilerin servet stoklarının da vergilendirilmesi gerekmektedir. Bu noktada net servet vergileri belirtilen amaca ulaşmada en iyi ve kapsamlı uygulama olarak öne çıkmaktadır (Christensen vd., 2023: 40).

Servet üzerinden alınan vergiler net servet vergileri ve transfer vergileri olmak üzere ikiye ayrılır. Net servet vergileri genellikle mükellefin vergiye tabi varlıklarının net değeri (varlıkların değerinden yükümlülükler düşüldükten sonra kalan değer) üzerinden, yıllık veya

diğer periyodik dönemlerde alınır. Transfer vergileri ise, devredilen vergiye tabi varlıkların net değeri üzerinden hesaplanır (Rudnick & Gordon, 1991: 1).

Net servet vergileri, bireysel net varlık stokları üzerinden alınan sürekli vergilerdir. Bu vergiler, kişinin borçları düşüldükten sonra, çok çeşitli taşınır ve taşınmaz mallar üzerindeki ulusal ve yerel nitelikteki sürekli vergileri içerir. Servet vergilerinin özellikleri; çok çeşitli mallar üzerinden alınabilir olmaları, borçların varlıklardan düşülebilir olması ve düzensiz sermaye kesintilerinden aksine düzenli bir şekilde (genelde yıllık olarak) tahsil edilmeleri olarak öne çıkmaktadır. Servet vergileri söz konusu özellikleriyle sermaye üzerindeki diğer vergilerden ve diğer varlık stokları vergilerinden farklılık göstermektedirler (OECD, 2018: 16).

Kişisel net servet üzerinden alınan geniş tabanlı bir vergi olarak ifade edilen net servet vergisinin tanımda yer alan “net servet” kavramı verginin matrahı hesaplanırken borçların düşülmesine izin verilmesini ifade etmektedir. Yine tanımda yer alan “geniş tabanlı” ibaresi ise kişinin servetinin tümü üzerinden alınması anlamını taşımaktadır. Bu haliyle, net servet vergisi servet üzerinden alınan diğer vergilerden farklılaşmaktadır (Çelikkaya, 2022: 1072).

Literatürde servetin vergilendirilmesinin gerek ekonomi gerekse kamu maliyesi üzerindeki olumlu etkilerine sıklıkla değinilmektedir. Bu bağlamda, servet vergilerinin bir ülke içinde eşitsizliği azaltma ve sosyal adaleti teşvik etme konusunda önemli katkılar sunabileceği ileri sürülmektedir. Artan oranlı tarifeye sahip servet vergileri, kişilerin servetleriyle orantılı olarak vergi ödemelerini sağlayarak, servet piramidinin tepesinde servetin yığılmasını önlemeye yardımcı olabilecektir. Böylece, daha fazla servete sahip olan vergi mükelleflerinin daha yüksek marjinal vergi oranlarına tabi olması mümkün olacaktır. Bu durum, bir taraftan topluma fayda sağlayan ve ekonomik büyümeyi teşvik eden kamu mallarını ve hizmetlerini finanse etmek için ihtiyaç duyulan gelirin elde edilmesine, diğer taraftan da eşitsizliğin azalmasına yardımcı olur. Servet vergisi ayrıca, daha zengin bireylerin bir ülkenin kurumlarından, kaynaklarından ve fırsatlarından daha fazla yararlandığı ve dolayısıyla hükümetin kamu malları ve hizmetlerine yönelik harcamalarına orantılı olarak daha fazla katkıda bulunması gerektiği gerçeğini de yansıtır (United Nations, 2024: 11).

Servet vergileri, devletin mali ve ekonomik hedeflerine ulaşmasının ötesinde, toplumda var olan keskin servet farklılıklarını azaltmayı amaçlayan ve bu nedenle öncelikli olarak sosyal hedeflere odaklanan vergiler olması açısından önemlidir (Öz vd., 2014: 88). Bu görüşlere paralel olarak servet vergilerinin ekonomi ve kamu maliyesi üzerinde sağlayacağı düşünülen olumlu etkiler aşağıda açıklanmıştır (United Nations, 2024: 13-15):

- **Ekonomik Büyüme:** Gelirin eşit olmayan dağılımının toplam talebi azalttığına yönelik kanıtlar mevcuttur. Dolayısıyla servetin vergilendirilmesi, servet eşitsizliğinin azalmasına katkıda bulunduğu ölçüde, ekonomik büyümeyi teşvik etmek için bir araç olabilecektir.
- **Verimlilik:** Üretken olmayan servet varlıklarına sahip mükelleflere daha yüksek orantılı bir servet vergisi yükü tahsis ederek, üretkenliği ve verimliliği artıran yatırım faaliyetleri için bir teşvik sağlayabilecektir.
- **Vergi Rejimlerini ve Diğer Vergileri Destekler:** Servetin vergilendirilmesi, kişilerin ödeme güçlerine göre daha doğru bir şekilde vergilendirilmesine katkı sunacaktır. Ayrıca, servetin vergilendirilmesi mükelleflerin varlık ve yükümlülüklerinin açıklanmasını gerektireceğinden diğer vergilerin idaresine olumlu katkı sağlayacaktır.

- **Ekonomik / Mali Etkinlik:** Mükelleflere daha büyük bir gelir vergisi yükü getirmeden sürdürülebilir kalkınma için ihtiyaç duyulan iç kaynakların toplanmasını sağlar.
- **İklim Krizi:** Aşırı servet birikimi, zengin bireylerin ortalamasının üzerinde sera gazı emisyonlarına neden olması nedeniyle artan çevre kirliliğiyle bağlantılıdır. Aşırı servet ile yüksek kirlilik emisyonları arasında pozitif ilişkinin olduğuna yönelik kanıtlar söz konusudur. Bu doğrultuda, aşırı serveti azaltma hedefiyle serveti vergilendirmek, iklim krizini azaltmaya yardımcı olabilir.

Servet vergilerinin sağlayacağı faydalarının yanında bir takım olumsuz etkilerinin de olduğu ileri sürülmektedir. Söz konusu olumsuzluklar; zengin vergi mükelleflerinin vergi cennetlerine yönelebilmesi ışığında sermaye kaçışı riskleri, tasarrufları ve yatırımları caydırması ve ekonomik büyümeyi aşağı çekmesi, verimlilik ve idari kaygılar ile net servet vergilerinin yeniden dağıtım hedeflerine sıklıkla ulaşamadığı noktasında birleşmektedir(OECD, 2018: 11-17;Bjørneby vd., 2020: 3).Servet vergisine yönelik olarak ileri sürülen olumsuz görüşlerin aksine son yıllarda bir dizi Avrupa ülkesinde servet vergisinin kaldırılmasının ardından artan eşitsizlik ve kötüleşen kamu maliyesine ilişkin sonuçlar servet vergisine yönelik ilgiyi yeniden canlandırmıştır (Bjørneby vd., 2020: 3).

4.1. Dünyada Net Servet Vergisi Uygulamaları

Ünlü Fransız iktisatçı Thomas Piketty (2013: 560-563), “21. Yüzyılda Kapital” adlı eserinde servet eşitsizliğinin vergilendirilmesine değinmiştir. Bu kapsamda Piketty, sermayeden küresel bir vergi alınmasını önermiştir. Buna göre, kişinin net serveti üzerinden %0-%2 aralığında yıllık ve artan oranlı bir vergi alınacaktır. Piketty ayrıca, 200 bin €’ya kadar olan küçük ve orta ölçekli servetler için %0,-%0,5 aralığında ve 1 milyar € üzerinde servetler için de %5 ya da %10 gibi vergi oranları önermiştir.

Eşitsizlik konusunda önemli çalışmaları bulunan Saez & Zucman (2019: 438) ise, ABD’yi baz alarak yaptıkları çalışmada, servetin akışından ziyade stokunun peşinden gittiği için servet yoğunlaşması sorununu ele almada gelir, emlak veya kurumlar vergisinden potansiyel olarak daha güçlü bir araç olarak servet vergisini önermiştir. Çalışmada, servet vergisinin, servet dağılımının en tepesinde vergi adaletini yeniden sağlamak için muhtemelen en doğrudan ve güçlü araç olduğu ifade edilmiştir Buna göre, yüksek muafiyet eşliğine sahip bir servet vergisi özellikle en zenginleri hedef alarak eşitsizliği azaltabilecektir.

Günümüzde net servet vergilerinin OECD genelinde eskiden olduğundan çok daha az yaygın olduğu bir gerçektir. Avusturya (1994), Danimarka ve Almanya (1997), Hollanda (2001), Finlandiya, İzlanda ve Lüksemburg (2006), İsveç (2007)gibi ülkeler son yıllarda bu vergileri yürürlükten kaldırmıştır. Fransa ise, 2018 yılında varlık vergisini yürürlükten kaldırarak yerine gayrimenkul varlık vergisi getiren son OECD ülkesi olmuştur. OECD ülkeleri arasında şu anda net servet vergisi uygulayan sadece dört ülke (Kolombiya, Norveç, İspanya ve İsviçre) bulunmaktadır (Enache, 2024: 3). Söz konusu ülkelerde uygulanan net servet vergisine ilişkin temel bilgiler aşağıdaki şekildedir.

Norveç: Norveç’te, net servet vergisi “*Formuesskatt*” 1892’ye dayanır. Genel olarak, servet vergisi, varlıkların türüne ve buldukları yere bakılmaksızın, yılsonunda (31 Aralık) vergi mükellefinin sahip olduğu tüm varlıkları kapsar. Buna göre, 1,7 milyon Norveç kronu

(NOK) aşan bireylerin servet stokları için %1 oranında net servet vergisi uygulanmaktadır. Söz konusu vergi hasılatının %0,7'si belediyelere ve %0,3'ü merkezi hükümete aittir. Ayrıca, 20 milyon NOK'u aşan net servet için vergi oranı %1,1'dir. Servet vergisi yetişkin başına alınır. Bununla birlikte, eşlerin serveti birleştirilir ve ortak olarak değerlendirilirken, ebeveynlerin serveti 17 yaşın altındaki çocukların servetini de içerir.(Banoun, 2020: 4-6;Enache, 2024: 5).

İspanya: İspanya'da "Impuestosobre el Patrimonio"adı altında servet vergisi uygulanmaktadır. Verginin mükellefi sadece gerçek kişiler olup, verginin konusunu, yıllık gelir veya işlemler değil, gerçek kişilerin kişisel servetleri ve mükellefin tüm net varlıklarının ve haklarının değeri oluşturur. Söz konusu verginin tarifesi artan oranlıdır. (Ramallo, 2020:5; RSM, 2024: 7).

Vergi oranları, İspanya'nın değişik bölgelerinde farklı olarak uygulanabilmektedir. Örneğin İspanya'nın Navarra Bölgesinde vergi tarifesinin alt ve üst sınırı %0,16-%3,5 iken, Katalonya Bölgesinde bu sınırlar %0,21-%3,48 olarak uygulanmaktadır.(Ramallo, 2020: 12; Enache, 2024: 6).

Diğer taraftan, İspanyol merkezi hükümeti 2024 yılından itibaren uygulanmak üzere, net varlıkları 3 milyon €'yu aşan kişiler için oranı %1,7 ile %3,5 arasında değişen "dayanışma servet vergisi" adında yeni bir vergiyi yürürlüğe sokmuştur. Bu yeni vergiye göre, İspanya'da yerel yönetimlerin tahsil ettiği bölgesel servet vergisi indirildikten sonra kalan tutar tahsil edilecektir (RSM, 2024: 7).

İsviçre: İsviçre, "Vermögenssteuer" adıyla genel servet vergisi uygulayan birkaç ülkeden biridir. İsviçre'de servet vergisi federal düzeyde yani merkezi yönetim tarafından değil Kantonlar tarafından alınmaktadır. Kantonlar servet vergisi oranını belirlemede serbest olup, sahip olunan servete göre artan oranlı tarife uygulanmaktadır. Örneğin, servet vergisinin en yüksek olduğu Cenevre kantonunda vergi tarifesinin alt ve üst sınırı %0,175-%0,45 iken, Zürih Bölgesinde bu sınırlar %0-%0,3 olarak uygulanmaktadır. Diğer taraftan kantonlarda uygulanan vergi tarifeleri kişinin evli, bekar ya da bekar ve küçük çocuklu haline göre farklı uygulanmaktadır (Eckert & Aebi, 2020: 14).

İsviçre'de tüm kantonlar, dünya çapındaki brüt varlıkların bakiyesinden borçlar çıkarılarak elde edilen tutar üzerinden net varlık vergisi uygular. Servet vergisinin konusuna giren varlıklar aşağıdaki gibidir (PwC, 2024):

- Banka hesap bakiyeleri, tahviller, hisse senetleri, fonlar ve diğer sermayeler,
- Teslim değeri olan hayat sigortaları,
- Arabalar, tekneler, uçaklar, vb.,
- Mülkler/gayrimenkuller.,
- Diğer değerli varlıklar, (tablolar, sanat koleksiyonları, mücevherler, vb.).

Kolombiya: Kolombiya'da her yıl 1 Ocak itibarıyla değeri vergi kanununda belirtilen Kolombiya pezosundan (COP) fazla net varlığa (brüt varlıklar eksi borçlar) sahip olan bireylerden servet vergisi alınmaktadır. Vergi mükellefleri dünya çapındaki servetleri üzerinden vergiye tabidir. Ülkede yerleşik olmayan vergi mükellefleri ise yalnızca Kolombiya'da bulunan servetleri üzerinden vergiye tabidir. Hane halkının sahip olduğu birim başına vergi² 12.000

2 2023 mali yılı için birim başına vergi 42.412 COP'a eşittir.

COP tutarındaki servet vergiden muaftır. Söz konusu vergi için 72.000 COP muafiyet söz konusudur. Bu değerden daha yüksek varlıklar üzerinden 2023-2026 dönemi için %0,5-%1,5 arasında artan oranlı tarifeye göre vergi alınacaktır. Kolombiya’da 2027 itibariyle net servet vergisi oranlarında değişikliğe gidilecektir. Buna göre, vergi dilimlerinde değişikliğe gidilecek ve azami net servet vergisi oranı %1 olarak uygulanacaktır(KPMG, 2022: 3).

OECD içerisinde net servet vergisi uygulayan ülkelerin yanı sıra Fransa, İtalya, Belçika ve Hollanda belirli varlıklar üzerinden servet vergisi almaktadır (Enache, 2024: 5-6). Söz konusu ülkelerin belirli servet unsurları üzerinden aldıkları vergi uygulamaları aşağıdaki şekildedir.

Fransa: Fransa, 1791’den itibaren servete ait transferleri vergilendirmektedir. 1981’de ise kademeli ek yıllık dayanışma vergisi “Impôt de Solidarité sur la Fortune” uygulamaya başlamıştır. Söz konusu vergide 2018 yılında yapılan düzenleme ile verginin konusunda değişikliğe gidilmiştir. Buna göre, eskiden verginin konusunu toplam varlıklar oluştururken artık verginin konusunu Fransa’da bulunan gayrimenkullere ait değerlerin toplamı oluşturmaktadır (Abukan & Zıvalı, 2022: 35).

Gayrimenkul servet vergisi, toplam değeri 1.3 milyon € üzerinde gayrimenkul varlığı bulunan Fransız ya da yabancı uyruklu bireyler için geçerlidir. Vergiye tabi varlıklar 1 Ocak tarihinde piyasa değeri üzerinden değerlemeye tabi tutulur. Tam mükellefler hem yurt içi hem de yurt dışındaki varlıkları için gayrimenkul servet vergisine tabi iken, dar mükellefler sadece yurt içinde sahip oldukları varlıkları için vergiye tabi olurlar. Gayrimenkul servet vergisi %0,5-%1,5 aralığında artan oranlı tarifeye göre alınmaktadır (Modave & Jouanneau, 2023: 30).

İtalya: Servet vergilerinin tipik özelliklerinden bazılarını paylaşan bazı özel vergiler dışında, İtalya’da genel bir servet vergisi bulunmamaktadır. Hâlihazırda yürürlükte olan ve servet vergisi benzeri olarak değerlendirilebilecek vergiler; İtalya’da sahip olunan gayrimenkuller üzerinden alınan yarı servet vergisi niteliğindeki “Imposta Municipale Unica” (IMU),yurtdışında bulunan gayrimenkuller üzerinden alınan servet vergisi “Impostasugliimmobilisituational’estero”(IVIE) ve yabancı finansal yatırımlar üzerinden alınan servet vergisi “Impostasulvaloredelleattivitàdetenuteall’estero”(IVAFE) olarak öne çıkmaktadır. Bu vergilerden IVIE ve IVAFE İtalya’da yerleşik bireyler tarafından sahip olunan yabancı varlıklar üzerinden alınır. IMU ise, İtalya’da gayrimenkul sahibi birey ve şirketlerden alınır ve kurallar ile vergi oranları IVIE ve IVAFE ile aynıdır (Paoletto vd., 2020: 6).

IMU ve IVIE için vergi oranı %1,06’dır. Ayrıca, yurt dışındaki gayrimenkuller için o ülkede ödenen emlak vergisi IVIE’den düşülebilmektedir. IVAFE’ninoranı ise, varlıkların vergi değeri üzerinden %0,2’dir.Ancak, vergiye tabi varlıkların İtalya’nın vergi avantajlı ülkeler listesinde yer alan ülkelerde tutulması durumunda, bu oran %0,4’e yükselmektedir. IVIE’de olduğu gibi yurt dışında ödenmiş olan eşdeğer vergiler IVAFE’den düşülebilmektedir (KPMG, 2024a: 16).

Belçika: Belçika’da net servet üzerinden bir vergi uygulaması bulunmamaktadır. Özel bir servet vergisi uygulaması olarak sadece menkul kıymet hesapları üzerinden bir vergi alınmaktadır. Buna göre, menkul kıymetler hesabının ortalama değerinin 1 milyon €’yu aşması halinde, söz konusu hesaplara menkul kıymetler hesabının ortalama değeri üzerinden %0,15 oranında yıllık bir vergi uygulanmaktadır. Söz konusu vergi hem Belçika hem de yabancı menkul kıymet hesapları için geçerlidir (KPMG, 2024b: 22).

Hollanda: Net servetin gelir vergisine dahil edildiği uygulama 2021 yılında Hollanda yüksek mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Bu doğrultuda, 2022-2025 dönemi için her bir varlığın (örneğin, tasarruflar, borçlar vd.) kendi varsayılan getirisine sahip olacağı yeni bir geçici alternatif sistem önerilmiştir. 2024 yılı için, tüm kategorilerdeki ağırlıklı ortalama getiri, %36'luk sabit bir oranda vergiye tabi olacaktır. Söz konusu uygulamada 57.000€ tutarında kişisel muafiyet söz konusudur. Hükümet 2026 yılına kadar gerçek getirilere dayalı yeni bir sistemi hayata geçirmeyi planlamaktadır (Enache, 2024: 6).

4.2. Türkiye’de Servet Vergileri

Türk vergi tarihi içerisinde varlık vergisi bir net servet vergisi uygulaması olarak öne çıkmaktadır. Türkiye’de ikinci dünya savaşının yol açtığı ekonomik güçlükler nedeniyle 1942 yılının sonlarında yürürlüğe giren varlık vergisi, kişinin toplam serveti üzerinden alınan bir servet vergisi uygulaması olarak, yaklaşık on altı ay süresince uygulanmıştır. Varlık vergisinin özellikle konusu, tarifesi, tahsilinde yer alan hususlar yarattığı iktisadi, siyasi ve kültürel etkiler nedeniyle hem uygulandığı dönemde hem de günümüzde tartışma ve araştırmalara konu olan bir vergi türü olarak tarihte yerini almıştır (Öz vd., 2014: 88-89).

Varlık vergisinin mükellefleri ve vergi matrahları her il ve ilçede valiler ve kaymakamlar koordinatörlüğünde oluşturulan tespit komisyonları aracılığı ile belirlenmiştir. Tespit komisyonlarının belirlemiş oldukları mükellef grupları genel olarak Müslim ve gayrimüslim gruplar olmak üzere iki başlıkta toplanmıştır. Vergi Matrahları, takdir esasına göre belirlenmiş olup, gayrimüslim gruplar için daha yüksek matrahlar tayin edilmiştir. Vergi borcunu ödeyemeyen gayrimüslim mükellefler günlük yevmiyeleri vergi borcundan düşülmek suretiyle Aşkale’de oluşturulan çalışma kamplarında çalıştırılmışlardır (Yoruldu, 2020: 2305-2309).

Varlık vergisi, gerek mükellef ve matrahın tespiti süreci gerekse uygulanması açısından Türk vergi tarihi içerisinde tartışmalı bir net servet vergisi örneği olarak öne çıkmaktadır. Günümüzde, Türkiye’de doğrudan kişinin net serveti üzerinden alınan bir vergi olmamakla birlikte, servet olarak kabul edilen unsurlar üzerinden veraset ve intikal vergisi, motorlu taşıtlar vergisi, emlak vergisi ile değerli konut vergisi alınmaktadır. Söz konusu vergilerin, kişinin servetinin vergilendirilmesi noktasında eksiklikleri olduğunu söylemek mümkündür.

Türk vergi sisteminde servet üzerinden alınan vergilerden motorlu Taşıtlar Vergisinin konusu tescili kanunda belirtilen yerlere yapılmış motorlu kara taşıtları ile uçak ve helikopterlerdir. Verginin mükellefi ise, söz konusu araçları adına tescil ettirmiş gerçek ve tüzel kişilerdir. Verginin tarifesi, aracın belirli özelliklerine göre belirlenmiş tarifelerde yer alan tutarlardır (Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu,1963).Türkiye’de motorlu araçlar gerek servetin gerekse ödeme gücünün göstergesi olarak bir servet unsuru olarak vergilendirilmektedir(Polat ve Eser, 2014: 271). Bu doğrultuda, söz konusu verginin tarifelerine bakıldığında her ne kadar aracın değerini etkileyen yaş, motor hacmi, oturma yeri kapasitesi gibi kriterlerin yanı sıra 2018 sonrası tescil edilen otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları vb. araçlarda (I sayılı tarife) aracın değeri gibi servet unsurunun değerini ortaya çıkaracak kriterlerin dikkate alındığı görülse de vergi tarifesinin artan oranlı yapıya sahip olmaması ödeme gücünün vergilendirilmesi noktasında eksilik yaratmakta ve birden fazla araca sahip olan mükelleflerin lehine bir sonuç ortaya çıkarmaktadır.

Emlak vergisi, kendi içerisinde binalar için ve arsa – araziler için olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. Binalar için vergini konusunu Türkiye içinde bulunan binalar oluşturmaktadır. Verginin mükellefi binanın maliki, varsa intifa hakkı sahibi, her ikisi de yoksa binaya malik gibi tasarruf edenler olarak belirtilmiştir. Verginin matrahı kanunda belirtilen ölçülere göre belirlenen vergi değeridir. Bina vergisinin oranı meskenlerde %1, diğer binalarda ise %2 olup, söz konusu oranlar büyükşehirler için iki katı olarak uygulanmaktadır. Arsa ve Arazilerde ise, verginin konusu Türkiye sınırları içinde bulunan arazi ve arsalar olup, mükellefi bina vergisi ile aynıdır. Matrah, kanunda belirtilen ölçülere göre belirlenen vergi değeridir. Verginin oranı araziler için %1, arsalarda ise %3 olup, söz konusu oranlar büyükşehirler için iki katı olarak uygulanmaktadır (Emlak Vergisi Kanunu,1970).Emlak vergisi, klasik bir servet vergisi olarak kabul edilmekle birlikte, verginin matrahına esas teşkil eden vergi değerinin piyasa değerlerinin oldukça altında belirlenmesi gerekçesiyle eleştirilmektedir. Diğer taraftan, motorlu taşıtlar vergisi gibi emlak vergisinin de artan oranlı tarifeye sahip olmaması birden fazla bina ve arsa/ araziye sahip olan mükelleflerin ödeme güçlerinin gerçek anlamda vergilendirilmemesine yol açmaktadır.

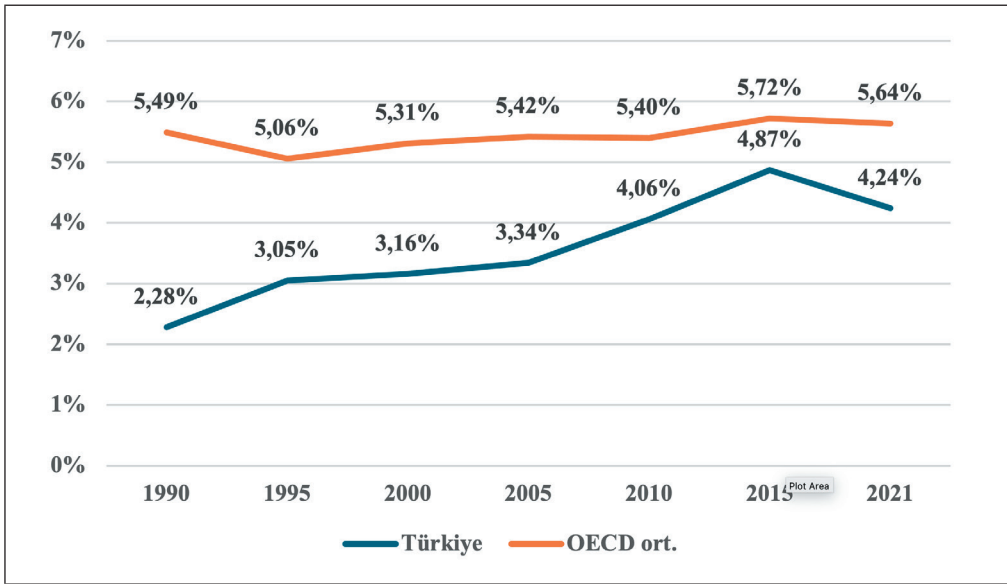
Emlak vergisi kanunu içerisinde yer alan ve Türk vergi sistemine yani dâhil olan vergilerden biri olan Değerli Konut Vergisi, değeri kanunda belirtilen sınırı aşan mesken niteliğindeki taşınmazları kapsamaktadır. Verginin mükellefinde bir farklılık olmamakla birlikte, verginin matrahı binanın vergi değerinin değerli konut vergisi için belirlenen sınırı aşan tutarıdır. Verginin tarifesi, %3 ile %10 aralığında artan oranlı tarifedir(Emlak Vergisi Kanunu,1970).Servetin vergilendirilmesi noktasında alternatif bir yaklaşım sunan bu verginin, yalnızca mesken olarak kullanılan konutları kapsamaması, istisna tutarının yüksek olması ve matrah konusunda emlak vergisiyle benzer dezavantajları içermesi gerekçesiyle beklenen etkiyi yaratmadığı düşünülmektedir.

Veraset ve intikal vergisi kanununa göre verginin konusu “Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetinde bulunan şahıslara ait mallar ile Türkiye’de bulunan malların veraset tarihiyle veya herhangi bir suretle olursa olsun ivazsız bir tarzda bir şahıstan diğer şahsa intikali” olarak belirtilmiştir. Devamında ise, verginin, Türk tabiiyetinde bulunan şahısların yabancı ülkelerde aynı yollardan edinecekleri malları da kapsayacağı belirtilmiştir. Veraset ve intikal vergisi artan oranlı bir tarife yapısına sahip olup, ivazsız intikaller ve miras yoluyla intikaller için farklı oranlar söz konusudur. İvazsız transferlerde %10-%30 aralığında, miras yoluyla intikallerde ise %1-%10 aralığında artan oranlı bir tarife yapısı söz konusudur (Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu,1959). Veraset ve intikal vergisi, gelir ve servet dağılımını düzeltme potansiyeli açısından en iyi vergi olarak öne çıkmakla birlikte, söz konusu vergiden elde edilen gelirin toplam vergi gelirleri içindeki payı oldukça düşüktür (Çelik, 2022: 6). Ayrıca vergi, miras üzerindeki istisna tutarlarının yüksek oluşu gerekçesiyle eleştiriye açıktır. Bu durum servet unsurunun büyük bir kısmının vergi kapsamı dışında tutulmasına neden olmaktadır. Diğer taraftan, verginin üç yılda eşit taksitlerle alınması özellikle Türkiye gibi enflasyonun yüksek olduğu ülkelerde mükellef lehine sonuç ortaya çıkarmaktadır.

Türkiye’de 2023 yılında servet üzerinden alınan vergilerin GSYH’ye oranı %0,4 seviyesinde gerçekleşmiştir. Servet üzerinden alınan vergiler içerisinde motorlu taşıtlar vergisi, emlak üzerinden alınan vergiler ile veraset ve intikal vergisinin GSYH içerisindeki payı sırasıyla %0,27, %0,11 ve %0,02 olarak gerçekleşmiştir. Yine Türkiye’de 2023 yılında servet

üzerinden alınan vergilerin toplam vergi gelirleri içerisindeki payı %2,3'tür. Servet üzerinden alınan vergilerden motorlu taşıtlar vergisi, emlak üzerinden alınan vergiler ile veraset ve intikal vergisinin, toplam vergi hasılatı içerisindeki payı ise, sırasıyla %1, %0,8 ve 0,1 olarak gerçekleşmiştir(T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Resmi İnternet Sayfası). Türkiye'de servet vergilerinin toplam vergi gelirleri içerisindeki payını değerlendirebilmek amacıyla hazırlanan Grafik 4'te, Türkiye'de 1990-2021 arasındaki dönemde servet vergilerinin toplam vergi gelirleri içerisindeki payı yer almaktadır.

Grafik 4: Servet Vergilerinin Toplam Vergi Hasılatı İçerisindeki Payı (%)

Kaynak: OECD. Data <https://www.oecd.org/en/data/> sayfasından yararlanılarak oluşturulmuştur. Erişim Tarihi: 02.08.2024.

Grafik 4 incelendiğinde, Türkiye'de servet vergilerinin toplam vergi gelirleri içerisindeki payının yıllar itibarıyla artış eğiliminde olduğu söylenebilir. 1990 yılından itibaren yıllar itibarıyla Türkiye ile OECD ortalaması arasındaki farkın kapandığı görülmektedir. Bununla birlikte, Türkiye'nin OECD ortalamasının hala altında yer aldığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda, Türkiye'nin servet vergileri hasılatı açısından OECD ülkelerinin gerisinde olduğunu söylemek mümkündür.

Tartışmalı bir vergi uygulaması olarak Türk vergi tarihinde yer edinen servet vergisi, net servetin vergilendirilmesi açısından yine de önemli bir vergi olarak öne çıkmaktadır. Günümüzde Türk vergi sisteminde servet üzerinden alınan vergilerin gerek mali açıdan gerekse serveti kavrama noktasında eksik yönleri bulunduğunu söylemek mümkündür. Bu noktadan hareketle, Türk vergi sisteminde bir net servet vergisine ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

4.3. Türkiye için Net Servet Vergisi Önerisi

Bu çalışmada şu ana kadar Türkiye’de servet dağılımındaki eşitsizliğin yüksek oluşu ve Türk vergi sisteminde servet üzerinden alınan vergilerin kişinin net servetini ve ödeme gücünü vergileme noktasında yetersiz kaldığı ifade edilmiştir. Diğer taraftan, servet üzerinden alınan vergilerin gerek GSYH içerisindeki gerekse toplam vergi hasılatı içerisindeki payı dikkate alındığında yetersiz olduğu ortaya koyulmuştur. Bu noktadan hareketle, Türkiye için hâlihazırda servet üzerinden alınmakta olan vergilerin kaldırılarak kişinin net serveti üzerinden beyana dayalı yeni bir net servet vergisi uygulaması önerilmektedir. Söz konusu yeni verginin kişilerin net servetlerinin daha doğru bir şekilde vergilendirilerek servet dağılımına olumlu katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda, servet vergisi uygulayan ülkeler baz alınarak önerilen servet vergisine ilişkin temel unsurlar aşağıda belirtilmiştir.

Verginin konusu, kişinin bir takvim yılı içinde sahip olduğu net servettir. Kişinin bir takvim yılı sonunda sahip olduğu yurt içi ve yurt dışındaki finansal ve finansal olmayan varlıklarının net değeri verginin konusunu oluşturmaktadır.

Verginin mükellefi, servet sahibi olan gerçek kişilerdir. Gelir vergisinde olduğu gibi tam/dar mükellef ayırımına gidilmelidir. Buna göre, tam mükellefler hem yurt içi hem de yurt dışındaki servetleri üzerinden, dar mükellefler ise yalnızca yurt içinde sahip oldukları servet üzerinden vergilendirilmelidir.

Verginin muafiyet ve istisnası kapsamında, hâlihazırda servet vergisi uygulayan ülkelerde olduğu gibi belirlenecek bir tutar vergiden istisna edilmelidir. Bunun yanında, İsviçre ve Norveç’te olduğu gibi belirlenen istisna tutarında kişinin ailevi durumunun da dikkate alınması yerinde olacaktır. Ayrıca, aile yadigârı niteliğindeki miras yolu ile edinilen servet ile kişisel eşyalar da istisna kapsamında olmalıdır.

Türkiye için net servet vergisi tarifesi%0-%3 aralığında artan oranlı bir tarife yapısına sahip olmalıdır. Mükellefin net servetinden istisna tutarı düşüldükten sonra kalan tutar belirlenen artan oranlı tarifeye göre vergilendirilmelidir. Türkiye’de enflasyon oranlarının yıllar itibariyle yüksek olması nedeniyle vergi tarifesinin dilimlerinde yer alacak tutarların her yıl yeniden değerlendirilmesine dikkate alınarak güncellenmesi yerinde olacaktır.

Verginin matrahı, net servet üzerinden hesaplanmalıdır. Bu noktada kişinin dönem sonunda sahip olduğu servetten borçları/yükümlülükleri düşüldükten sonra kalan tutar verginin matrahını oluşturacaktır. Söz konusu düşülebilecek borçların vergilendirilecek servet unsurunun elde edilmesi amacıyla edinilmiş borçlar olması gerekmektedir. Ayrıca, tam mükelleflerin yurt dışında sahip olduğu servet unsuru üzerinden ödediği vergiler de matrahtan indirilmelidir. Son olarak vergi, her yıl olmak üzere ve yıl içerisinde iki eşit taksitte (Ocak-Temmuz) ödenmelidir.

Çalışmada, Türk vergi sisteminde servet üzerinden alınan vergilerin kaldırılarak yerine net servet vergisi getirilmesi önerilmiştir. Bu doğrultuda, diğer servet vergilerinden farklı olarak yerel bir vergi olan ve belediyeler tarafından tahsil edilen emlak vergisinin de kaldırılması önerilmektedir. Bu nedenle belediyelerin uğrayacağı gelir kaybının, söz konusu idarelerin merkezi bütçeden aldıkları payın artırılmasıyla giderilmesi mümkündür.

Türk vergi sisteminde bir servet vergisi olarak yer alan motorlu taşıtlar vergisi, özellikle Avrupa Birliği ülkelerinde çevre vergisi kapsamında vergilendirilmektedir (Polat ve Eser, 2014: 271). Bu kapsamda, çalışmada bir servet vergisi olarak kaldırılması önerilen motorlu taşıtlar vergisinin yeni bir çevre vergisi olarak düzenlenmesinin de yerinde olacağı düşünülmektedir.

Diğer taraftan, bir servet unsuru olarak kentsel rantların vergilendirilmesine yönelik bir vergi Türk vergi sisteminde yer almamaktadır. Vergi sisteminde kentsel rantların vergilendirilmesine yönelik bazı vergi uygulamaları bulunmakla birlikte, söz konusu vergiler gerek amaç gerekse kapsam bakımından yetersizdir (Polat ve Eser, 2023: 12). Bu doğrultuda, gayrimenkuller üzerinden elde edilecek rantın da mükellefin serveti içerisine dahil edilmesinin Türk vergi sisteminde var olan boşluğun doldurulmasına katkı sağlaması öngörülmektedir.

5. Sonuç

Eşitsizlik konusu geçmişten günümüze gerek araştırmacılar gerekse politikacılar açısından tartışılan konuların başında yer almaktadır. Eşitsizlik ile ilgili tartışmalar her ne kadar gelir eşitsizliği üzerine yoğunlaşsa da yapılan çalışmalar servet eşitsizliğinin gelir eşitsizliğinden çok daha yüksek bir seviyede olduğunu ortaya koymaktadır. Bugün gelinen noktada servetin dağılımı konusu üzerinde durulması gereken ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Küresel servetin dağılımı açısından, en üstteki zengin kesimin elinde bulundurduğu servetin yıllar itibarıyla arttığını söylemek mümkündür. 2022 yılı itibarıyla, küresel serveti elinde bulunduran en üstteki %1'lik kesim, en alttaki %50'lik kesiminden yaklaşık 20 kat daha fazla servete sahiptir. Yapılan projeksiyonlar servet dağılımının önümüzdeki yıllarda daha da artacağını ortaya koymaktadır. Buna göre, 2070 yılı itibarıyla dünyanın en zengin %0,1'lik kesiminin küresel servetin dörtte birinden fazlasını ele geçireceği tahmin edilmektedir.

Ekonomik krizlerin servet dağılımını olumsuz etkilediği literatürde genel kabul görmektedir. Yakın geçmişte yaşanan 2007/2008 finansal krizi, 2009 Avrupa borç krizi ve son olarak Covid-19 pandemisi küresel servet dağılımını zenginlerin lehine olacak şekilde etkilemiştir. Yapılan çalışmalar, pandeminin başlangıcından itibaren dünyada milyarlarca servetlerinde dikkat çekici artışlar yaşandığını ortaya koymaktadır.

Servetin dağılımı açısından Türkiye'nin diğer dünya ülkelerinin gerisinde olduğunu söylemek mümkündür. Çeşitli kurumlar tarafından yayınlanan istatistik ve hesaplamalar doğrultusunda Türkiye'nin servet dağılımı açısından özellikle OECD ülkelerinin gerisinde olduğu ortaya koyulmaktadır. Bu sonuçlara göre Türkiye'nin yüksek boyutlarda servet eşitsizliğinin yaşandığı bir ülke olduğunu söylemek mümkündür. Bu noktada, servet eşitsizliğini düzeltebilmek amacıyla alınabilecek mali tedbirlerden servet vergileri çalışmanın konusu oluşturmuştur.

Türkiye'de bir net servet vergisi olmamakla birlikte Türk vergi sisteminde servet üzerinden alınan vergiler söz konusudur. Türkiye'de servet üzerinden alınan vergilerin payının toplam vergi gelirleri içerisinde oldukça düşük olduğu ve bu konuda dünya ülkelerinin gerisinde kaldığı söylenebilir. Bu noktada, Türkiye için servet üzerinden alınan vergilerini yeniden yapılandırılması ve yeni bir servet vergisi önerisi bu çalışmada ileri sürülmektedir. Buna göre, Türk vergi sisteminde hâlihazırda servet üzerinden alınan mevcut vergilerin kaldırılarak kişilerin net servetleri üzerinden yeni bir vergi alınması önerilmektedir. Bu bağlamda, dünyada

net servet vergisi uygulayan ülke örnekleri incelenmiş ve Türkiye için yeni bir vergi önerisi getirilmiştir.

Çalışmada önerilen net servet vergisi, artan oranlı tarife yapısı ile servet eşitsizliği üzerinde düzeltici bir etki yapacağı düşünülmektedir. Yeni net servet vergisi ile farklı unsurlardan elde edilen servet türlerinin üniter bir biçimde matraha yansıtılmasının, kişinin servetinin daha doğru bir şekilde vergilendirilmesine olanak sağlayacağı ve mevcut vergilere oranla daha fazla vergi hasılatı elde edilebileceği öngörülmektedir. Üniter sistemin aynı zamanda ödeme gücünün daha doğru bir şekilde vergilendirilmesine ve bu sayede vergide adaletin sağlanmasına da katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Buna bağlı olarak, mevcut servet vergilerine göre yeni net servet vergisinin toplam vergi hasılatı içerisinde daha fazla paya sahip olması öngörülmektedir. Bu durumun gerek bütçe dengesi gerekse ekonomik büyüme üzerinde olumlu etkiler meydana getirmesi beklenmektedir.

Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışma tek yazar tarafından yapılmıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Bu çalışmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Abukan, D., & Zıvalı, B. S. (2022). Küreselleşme sürecinde artan servet eşitsizliği ve servet vergisi tartışmaları. *Uluslararası Sosyal, Siyasal ve Mali Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 25-41.
- Ahmed, N., Marriott, A., Dabi, N., Lowthers, M., Lawson, M. & Mugehera, L. (2022). *Inequality kills: The unparalleled action needed to combat unprecedented inequality in the wake of COVID-19*. <http://dx.doi.org/10.21201/2022.8465>
- Banoun, B. (2020). *Wealth tax: Norway*. Wealth Tax Commission Background Paper No. 138. <http://dx.doi.org/10.47445/138>
- Bjørneby, M., Markussen, S., & Røed, K. (2020). *Does the wealth tax kill jobs?* IZA Discussion Paper No. 13766. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3708628>
- Blundell, R., Costa Dias, M., Joyce, R., & Xu, X. (2022). Inequality and the COVID-19 crisis in the United Kingdom. *Annual Review of Economics*, 14, 607-636.
- Chancel, L., Piketty, T., Saez, E., Zucman, G., Dufló, E. & Banerjee, A. (Ed.). (2022). *World inequality report 2022*. Cambridge: Harvard University Press. <http://dx.doi.org/10.4159/9780674276598>
- Christensen, M-B., Hallum C., Maitland A., Parrinello Q., & Putaturo C. (2023). *Survival of the richest: How we must tax the super-rich now to fight inequality*, <http://dx.doi.org/10.21201/2023.621477>
- Credit Suisse (2022). *Global wealth data book 2022*. <https://www.credit-suisse.com/media/assets/corporate/docs/about-us/research/publications/global-wealth-databook-2022.pdf> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 18.02.2025.
- Credit Suisse (2023a). *Global wealth report 2023*. <https://www.ubs.com/global/en/wealthmanagement/family-office-uhnw/reports/global-wealth-report-2023/exploring.html> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 18.02.2025.
- Credit Suisse (2023b). *Global wealth data book 2023*. <https://rev01ution.red/wp-content/uploads/2024/03/global-wealth-databook-2023-ubs.pdf> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 12.08.2024.

- Credit Suisse (2024). *Global wealth report 2024*. <https://www.ubs.com/content/dam/assets/wm/global-insights/doc/global-wealth-report.pdf> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 06.08.2024.
- Çelik. Ş. Ç. (2022). Türkiye’de vergiler ve gelir dağılımı: *Yeni vergi politikalarının orta ve uzun vadede gelir dağılımına etkisi*. İlke Analiz Raporu No. 10. https://ilke.org.tr/images/yayin/todam_ar_10.pdf sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 05.08.2024.
- Çelikkaya, A. (2022). Bir vergi politikası aracı olarak net servet vergisi uygulaması. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(8), 1070-1092.
- Davidson, P., & Bradbury, B. (2022). *The wealth inequality pandemic: COVID and wealth inequality*. Build Back Fairer Series Report No. 4, ACOSS/UNSW Sydney Poverty and Inequality Partnership. Sydney.
- Douenne, T., Sund, O. & van der Weele, J.J., (2024). *Do people distinguish income from wealth inequality? Evidence from the Netherlands*. Working Paper No. 2024/15, World Inequality Lab. <https://wid.world/document/do-people-distinguish-income-from-wealth-inequality-evidence-from-the-netherlands-world-inequality-lab-working-paper-2024-15/> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 18.02.2025.
- Eckert, J.-B., & Aebi, L. (2020). *Wealth taxation in Switzerland*. Working Paper No. 133, Wealth and Policy. <http://dx.doi.org/10.47445/133>
- Emlak Vergisi Kanunu. (1970). *T.C. Resmî Gazete*, 13576, 11 Ağustos 1970.
- Enache, C. (2024). *The high cost of wealth taxes*. https://taxfoundation.org/wp-content/uploads/2024/06/FF841_English.pdf sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 28.07.2024.
- Hamilton, K., & Hartwick, J. (2014). Wealth and sustainability. *Oxford Review of Economic Policy*, 30(1), 170-187. <http://dx.doi.org/10.1093/oxrep/gru010>
- Hebous, S., Klemm, A., Michielse, G., & Osorio-Buitron, C. (2024). *How to tax wealth*. <https://www.imf.org/en/Publications/imf-how-to-notes/Issues/2024/03/08/How-to-Tax-Wealth-544948> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 19.02.2025.
- KPMG (2022). *Colombia –New tax reform enacted*. <https://kpmg.com/xx/en/our-insights/gms-flash-alert/flash-alert-2022-224.html> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 14.12.2024.
- KPMG (2024a). *Thinking beyond borders: Management of extended business travelers – Italy*. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmgsites/xx/pdf/2023/01/TBB-Italy.pdf>. coredownload.inline.pdf sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 20.02.2025
- KPMG (2024b). *Taxation of international executives: Belgium*. <https://kpmg.com/xx/en/our-insights/gms-flash-alert/taxation-international-executives.html> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 14.12.2024.
- Modave, L., & Jouanneau, B. (2023). The real estate investment structure taxation review. İçinde G. A. Giannantonio & T. Steinmann (Ed.). *Chapter 2: France* (s.23-44). London: Law Business Research Ltd.
- Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu. (1963). *T.C. Resmî Gazete*, 11342, 18 Şubat 1963.
- OECD (tarihsiz). *Tax on property*. <https://www.oecd.org/en/data.html> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 02.08.2024.
- OECD (2018). *The role and design of net wealth taxes in the OECD*. OECD Tax Policy Studies, No. 26, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264290303-en>
- OECD (2023). *Working hand in hand? Exploring people’s views of the role of different actors in fighting inequality*. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/11/working-hand-in-hand-exploring-people-s-views-of-the-role-of-different-actors-in-fighting-inequality_c5ff6aff/dbd54315-en.pdf sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 02.08.2024.

- OECD (2024). *Taxation and inequality: OECD report to the G20 finance ministers and central bank governors*. OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/8dbf9a62-en>
- Osakwe, P. N., & Sollader, O. (2023). *Wealth distribution, income inequality and financial inclusion: A panel data analysis*. Working Paper No. 4, United Nations Conference on Trade and Development. <https://unctad.org/publication/wealth-distribution-income-inequality-and-financial-inclusion-panel-data-analysis> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 19.02.2025.
- Öniş, Z., & Özçelik, E. (2019). Küreselleşme, servet eşitsizliği ve demokrasi üçgeni üzerine. *Çalışma ve Toplum*, 1(60), 259-278.
- Öz, E., Kutbay, H., & Buzkıran, D. (2014). Türk servet vergisi sistemine modern bir yaklaşım. *Gümrük ve Ticaret Dergisi*, (4), 86-99.
- Paoletto, A., Monte, M. & Bonomi, R. (2020). *Wealthtax: Italy*. Wealth Tax Commission Background Paper No. 136. <http://dx.doi.org/10.47445/136>
- Piketty, T. (2018). *Yirmi birinci yüzyılda kapital* (H. Koçak, Çev.). (3. basım). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Polat, S., & Eser, L.Y. (2014). Motorlu taşıtlar vergisinde değişim ihtiyacı: Türkiye için bir model önerisi. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 15(2),269-289.
- Polat, S., & Eser, L.Y. (2023). Türk vergi sisteminde kamu kaynaklı kentsel rantların vergilendirilmesi: Mevzuatın değerlendirilmesi ve vergi önerisi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 38, 1-17.
- PwC (2024). *Switzerland: Individual-Other taxes*. <https://taxsummaries.pwc.com/switzerland/individual/other-taxes> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 31.07.2024.
- Ramallo, A. (2020). *Wealth tax: Spain*. Wealth Tax Commission Background Paper No. 132. <http://dx.doi.org/10.47445/132>
- RSM (2024). *Spain real estate tax guide 2024*. <https://www.rsm.global/spain/en/real-estate-tax-guide> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 31.07.2024.
- Rudnick, R.S., & Gordon, R. (1996). Tax law design and drafting. İçinde Victor Thuronyi (Ed). *Taxation on Wealth*. (s. 292-338). Washington D.C.: International Monetary Fund
- Saez, E., & Zucman, G., (2019). Progressive Wealth Taxation. *Brookings Papers on Economic Activity*, Fall, 2019(2), 437-533.
- Steenbrink, R. & Skali, A., (2024). *Wealth inequality and economic growth: Evidence from the World inequality database*. Global Labor Organization Discussion Paper 1417. <https://www.econstor.eu/handle/10419/289584> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 19.02.2025.
- T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü (tarihsiz). *Genel yönetim bütçe istatistikleri*. <https://muhasebat.hmb.gov.tr/genel-yonetim-butce-istatistikleri> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 13.08.2024.
- United Nations (2024). *UN Handbook on Wealth and Solidarity Taxes*. <https://financing.desa.un.org/document/un-handbook-wealth-and-solidarity-taxes> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 11.12.2024.
- Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu. (1959). *T.C. Resmî Gazete*, 10231, 15 Haziran 1959.
- World Inequality Database. (tarihsiz). *Wealth Inequality*. <https://wid.world/data/> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 31.07.2024.
- Yoruldu, M. (2020). Türk mali tarihinde varlık vergisi uygulaması ve sosyo-ekonomik sonuçlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(29), 2300-2315.